

Univers Pedagogic

pro

27 (910),
4 iulie 2024

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

47 DE ABSOLVENȚI AU OBTINUT MEDIA 10 LA EXAMENUL NAȚIONAL DE BACALAUREAT

Rezultatele preliminare ale examenului național de bacalaureat au fost afișate la 27 iunie 2024, în cele 93 de centre instituite în întreaga țară. Totodată, candidații pot vedea testele verificate și notele prin intermediul platformei www.bac.gov.md.

La sesiunea de bacalaureat 2024 au fost admiși 11321 de candidați din licee, 3815 candidați din colegii și centre de excelență, 210 candidați din universități, 198 de candidați care s-au înscris în regim extern și 2510 restanțieri din sesiunile anterioare, în total – 18054 de candidați.

Rata de promovare a examenului național de bacalaureat în rândul absolvenților din licee este de 89,83%, comparativ cu 87,77% în sesiunea 2023. Astfel, din cei 11321 de liceeni admiși, 10170 au promovat examenul.

Dintre cei 3815 candidați admiși din colegii și centre de excelență, 1819 au susținut examenul, rata de promovare pentru această categorie fiind de 47,68%, comparativ cu 45,37% în sesiunea 2023.

Din 2510 restanțieri din sesiunile anterioare, 354 de candidați au promovat examenul, ceea ce constituie 14,10%, comparativ cu 17,03% în

sesiunea 2023. În total, au promovat examenul național de bacalaureat în sesiunea de bază, până la desfășurarea contestațiilor, 12527 de candidați, ceea ce constituie 69,38% din numărul total de candidați admiși în sesiune, comparativ cu 68,31% la aceeași etapă în sesiunea 2023.

Totodată, precizăm că în sesiunea de bacalaureat din anul curent 3 candidați au fost eliminați din examen pentru fraudă.

Numărul candidaților cu nota medie mai mare sau egală cu 8 este de 3341 (sau 18,50% din numărul candidaților), comparativ cu 3372 (sau 18,33% din numărul candidaților) în 2023, iar 860 de candidați au nota medie mai mare sau egală cu 9 (sau 4,76% din numărul candidaților), în comparație cu 897 (sau 4,87% din numărul candidaților) în 2023.

Media 10 la examenul național de bacalaureat a fost obținută, până în acest moment, de către 47 de candidați. Acești absolvenți sunt din raioanele/municipiile: Bălți, Chișinău, Edineț, Soroca, Strășeni, Ștefan Vodă, Ungheni.

Sesiunea suplimentară a examenului național de bacalaureat va fi organizată în perioada 15-22 iulie 2024. Pentru participare la sesiunea suplimentară, candidații pot depune, în zilele de 4 și 5 iulie, o cerere în scris la centrele de bacalaureat în care au susținut probele în sesiunea de bază.

Ministerul Educației și Cercetării și Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare aduc sincere felicitări absolvenților care au promovat examenul, dorindu-le succese la admiterea în instituțiile de învățământ superior.

324 de absolvenți repartizați în funcții didactice vacante în școli și grădinițe

324 de absolvenți au fost repartizați prin concurs în funcții didactice vacante în școli și grădinițe, pentru anul de studii 2024-2025. Lista acestora poate fi consultată aici: https://mec.gov.md/sites/default/files/20240701-071_0.pdf

Lunii iulie, etapa a doua a concursului, astfel încât până la 1 septembrie toți doritorii de a ocupa o funcție didactică la funcțiile prin repartizare în funcții vacante să poată beneficia de această oportunitate. În conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 391/2024 cu privire la încadrarea tinerilor specialiști în câmpul muncii în funcții didactice vacante “<https://mec.gov.md/ro/content/portarul-cadrelor-didactice-debutante-din-domeniul-stiinte-ale-educatiei>”, “<https://mec.gov.md/ro/content/portarul-cadrelor-didactice-debutante-din-domeniul-stiinte-ale-educatiei>” tinerii specialiști angajați în funcții didactice prin repartizare vor beneficia de o indemnizație unică în primii 5 ani de activitate didactică în mărime de 200 mii lei, în cazul absolvenților programelor de studii superioare de licență și de master, sau de 160 mii lei, dacă sunt absolvenți ai programelor de studii profesionale tehnice.

La concursul organizat de Ministerul Educației și Cercetării, în mai-iunie anul curent, au fost depuse 489 de dosare ale absolvenților programelor cu profil pedagogic și conexe ale instituțiilor de învățământ profesional tehnic și superior. Candidații au avut posibilitatea de a depune dosarul pentru una sau mai multe funcții. În total, au fost admise la concurs 332 de dosare, 324 de absolvenți fiind repartizați în câmpul muncii.

Cei mai mulți absolvenți au fost repartizați în funcția de învățător – 104, urmată de cea de educator – 71, profesor de limba și literatura română – 23, engleză – 22, matematică – 17, educație fizică – 12, istorie – 12.

După distribuția regională, cei mai mulți absolvenți au optat pentru Chișinău – 143 de candidați, UTAG – 26, Bălți – 17, Cahul – 15, Ialoveni – 14, Orhei – 13, Hâncești – 10.

Absolvenții repartizați conform ordinului MEC în instituțiile publice de învățământ general pe posturi didactice vacante se vor prezenta în instituții conform repartizării, **până la data de 10 iulie 2024**, pentru semnarea contractului individual de muncă.

Pentru funcțiile rămase vacante MEC va lansa, în a doua jumătate a

De asemenea, în cazul celor care activează în instituțiile publice de învățământ general din mediul rural, din centrele raionale și din UTA Găgăuzia, se vor compensa cheltuielile în primii 5 ani de activitate pentru închirierea spațiului locativ în mărime de 1000 de lei lunar și pentru consumul de energie electrică și termică în mărime de 3000 lei anual.

MINISTRUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII, LA FACULTATEA DE ARTE PLASTICE ȘI DESIGN

La data de 1 iulie 2024, studenții anului I și II de la programele Animație și Game Design de la Facultatea de Arte Plastice și Design a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și-au prezentat lucrările finale pentru anul de studii 2023-2024.

Michel Iliev, coordonatorul Centrului de Tehnologii Media Mediacor, Mariana Malik, și alți invitați de

rang înalt. Prezența acestora a oferit un impuls motivațional suplimentar pentru studenți și a confirmat relevanța și importanța dezvoltării industriei creative în Moldova.

În timpul vizitei oaspeții s-au familiarizat cu jocurile, animațiile și numeroasele sarcini de învățare, realizate de studenți, ca parte a procesului de studiu. De asemenea, aceștia au interacționat cu studenții discutând despre munca depusă în procesul de elaborare a lucrărilor. Întâlnirea cu ministrul s-a încheiat cu o sesiune de întrebări și răspunsuri, în cadrul căreia studenții au avut ocazia să adreseze întrebări privind organizarea procesului educațional, viitoarele

lor cariere și perspectivele de dezvoltare a industriilor de animație și game design în Republica Moldova. Dan Perciun a subliniat importanța dezvoltării industriei creative ca unul dintre sectoarele transformatoriale ale economiei moldovenești.

A urmat o masă rotundă a cadrelor didactice, mentorilor și coordonatorilor de proiecte, care au misiunea de a sprijini procesul educațional al programelor de animație și game design. În cadrul acesteia au fost însumate rezultatele anului universitar 2023-2024 și discutate planurile de viitor ale direcțiilor de dezvoltare a programelor educaționale atât la nivel de licență, cât și la nivel de masterat, analizând aspectele-cheie ale viitorului an de studii de licență,

an în care prima promoție va absolvi programul de studii animație și game design. Participanții la masa rotundă au remarcat nivelul ridicat al lucrărilor studenților, prezentate la viziune.

În 2022, Facultatea de Arte Plastice și Design a lansat două noi programe de licență în Animație și Game Design pentru a răspunde cererii în creștere de personal calificat pe piața muncii. Crearea condițiilor optime pentru formarea noilor specializări a fost posibilă datorită Proiectului Tehnologiile Viitorului, finanțat de USAID, Suedia și Marea Britanie, în parteneriat cu Asociația COR Creativ și Ministerul Educației și Cercetării.

Câtă muncă înseamnă „10” pe linie la BAC?

Iana Gherman este singura elevă din municipiul Soroca care a reușit să obțină media „10” la bacalaureat. Tânăra spune că a muncit mult pentru aceste rezultate, iar acum are planuri mari de viitor. Eleva este absolventă a Liceului Teoretic „Constantin Stere” din Soroca. Tânăra a studiat la profilul real în clasă francofonă, așa că toate examenele le-a susținut în limba franceză. Deși a muncit mult și era convinsă că va lua note bune, vestea că este singura elevă din Soroca cu „10” pe linie a luat-o prin surprindere.

Sute de profesori vor activa în comisiile de examinare a contestațiilor la BAC. „Eu mă simt o persoană căreia i se dădea ușor materia de liceu, am depus efort să învăț, făceam temele, studiam obiectul, dar nu stăteam asupra cărților chiar cu noaptea. Când am

aflat rezultatele, eram șocată, nu-mi venea a crede, după asta am înțeles că este ceea ce îmi doream eu”, afirmă Iana Gherman.

Tănăra a fost felicitată de directorul Liceului „Constantin Stere” din Soroca pentru rezultatele frumoase. „Elevii din clasele francofone cu profil real susțin examene la matematică, fizică, chimie, biologie în limba franceză. E greu, dar aceasta nu-i împiedică să obțină rezultate remarcabile la bacalaureat”, a specificat Vasile Baș.

Media „10” la examenul de bacalaureat, sesiunea 2024, a fost obținută de 47 de elevi de la instituțiile de învățământ din țară. Este vorba despre tinerii din Bălți, Chișinău, Edineț, Soroca, Strășeni, Ștefan Vodă și Ungheni.

Sursa: Noi.md

Colegiul Agroindustrial din Râșcani va fi dotat cu un laborator didactic

Un laborator didactic pentru „Procesarea și controlul calității uleiurilor eterice” va fi dat în exploatare – pe la sfârșitul lunii septembrie curent – la Colegiul Agroindustrial din orașul Râșcani. În vederea construcției au fost alocate peste 465 000 de euro prin Proiectul „Livada Moldovei”, implementat cu suportul Băncii Europene de Investiții.

Beneficiari direcți ai noii oportunități vor fi peste 330 de elevi ce își fac studiile la Colegiul Agroindustrial din Râșcani, precum și fermierii din regiune, specializați în cultivarea plantelor etero-oleaginoase. Până în prezent către instituție au fost livrate utilajele agricole de ultimă generație necesare pentru plantarea, recoltarea și întreținerea suprafețelor de levănțică și salvie. Iar elevii colegiului, îndrumați de cadre-

lor didactice, au semănat 2 ha de salvie și au plantat 2 ha de levănțică.

De remarcat că Laboratorul didactic va fi dotat cu o instalație de extragere a uleiurilor eterice, precum și cu mobilier, tehnică IT (Information Technology) și utilaje necesare. Recolta de levănțică și salvie urmează a fi procesată în scopuri didactice tocmai de elevii și profesorii Colegiului, cu utilizarea capacităților Laboratorului aflat în construcție.

Stagii practice în serviciul public la Președinție, Guvern și Parlament

Stagii plătite în cadrul Aparatului Președintelui, Secretariatului Parlamentului, Cancelariei de Stat, ministerelor și altor autorități publice se desfășoară începând din data de 1 iulie curent. La ele participă 46 de tineri, selectați la a II-a ediție a Programului de stagii practice în serviciul public, ei beneficiind de o bursă lunară neimpozabilă de 3 mii de lei.

Să construim acasă Moldova europeană

Daniel Vodă, purtătorul de cuvânt al Executivului, a declarat: „Le spunem bun venit în echipa tinerilor ambițioși, alături de care vom construi Moldova europeană. Ei vor avea posibilitatea să beneficieze de suportul și expertiza funcționarilor cu experiență și prin

astfel de exerciții să deprindă abilități de activitate în serviciul public.” Per total, stagiul va avea o durată de 480 de ore, după încheierea căruia specialiștii care au obținut calificativul „foarte bine” se vor putea angaja fără concurs sau să se plaseze în corpul de rezervă al stagiilor, pe o perioadă de un an de la eliberarea certificatului de stagiul.

Ana Calinic, secretara de stat a Cabinetului de Miniștri, la evenimentul de deschidere a Programului și-a exprimat aprecierea față de interesul manifestat de stagiarii selectați pentru activitatea în domeniu, menționând că tinerii sunt bineveniți în administrația publică, „pentru că

au competențele și abilitățile necesare, dar și aduc un suflu nou în sistem. Tinerii au posibilitatea să contribuie la construirea Europei acasă, să vadă din interior cum au loc negocierile cu Uniunea Europeană și să urmărească întregul proces de aderare la blocul comunitar.”

Stagii pentru 5 tineri în cadrul Președinției

Cei 46 de tineri au fost selectați dintr-un număr de 165 de solicitanți, 5 dintre care vor urma stagiul plătite în cadrul Aparatului Președintelui. Ei au fost salutați de Lilia Tonu, secretarul general adjunct al instituției, care a remarcat că „Ne bucurăm să vă vedem aici și apreciem interesul tinerilor de a dori să cunoască și să obțină experiențe directe și unice prin implicarea în activități desfășurate în cadrul autorităților publice.”

Este de menționat că stagiarii au fost selectați în cadrul Programului de stagii lansat de Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova și a Programului guvernamental de stagii plătite în serviciul public.

B. Iu.

10 CU „10” PE LINIE!

Reușitele elevilor de la Liceul Teoretic „Aristotel”

Elevii absolvenți de liceu și-au aflat notele de la examenele de bacalaureat. Până în prezent, 47 de candidați au obținut media „10” la sesiunea de bac. Tinerii sunt de la instituții din diverse localități ale țării, însă 10 dintre aceștia sunt de la Instituția Publică Liceul Teoretic Republican „Aristotel” din Chișinău.

Potrivit rezultatelor preliminare, media generală a instituției la examenele de bacalaureat din acest an este 8,99. Directorul liceului, Pavel Cerbușca, menționează că este un succes al cooperării dintre elevi și cadrele didactice. „Profesorul nu doar transmite informația, ci și devine un îndrumător. Noi nu punem accent doar pe elementul de predare, dar și

pe cel de învățare și de autoevaluare. În plus, în liceul nostru susținem practica de a învăța să înveți. Ca să poată avea rezultate mai bune, trebuie să aibă capacitatea de a transmite cunoștințele pe care le posedă și altor copii. Așadar, elevii care au progrese în anumite domenii îi mentorează și pe alții. În plus, noi punem accent nu doar pe a cunoaște ceva, ci și pe atitudine și valori. Este important ca ele-

vii să înțeleagă că învață pentru sine”, subliniază directorul Pavel Cerbușca. În anul 2023 Instituția Publică Liceul Teoretic Republican „Aristotel” a avut cea mai mare medie la examenul de bacalaureat – 9,03, rata de promovare fiind de 100 %. Pavel Cerbușca a precizat că după examinarea contestațiilor se așteaptă ca media din acest an să fie mai mare, comparativ cu 2023.

Sursa: diez.md

Festivalul Românesc de Animație pentru Copii, în desfășurare la Chișinău

Regizori din Republica Moldova și România își prezintă, în perioada 30 iunie - 7 iulie curent, propriile spectacole în cadrul celei de-a treia ediții a Festivalului Românesc de Animație pentru Copii (FRAC), desfășurat în Parcul „Alunelul” din Chișinău. Evenimentul a fost inaugurat cu punerea în scenă a spectacolului „Aladin și lampa fermecată”, jucat de actorii Teatrului de Păpuși din Brăila.

Organizatorul Festivalului FRAC și conducătorul Teatrului „Piciu Julien”, Ion Ambrosi, a remarcat: „Îmi doresc ca spectacolele să aibă un impact pozitiv asupra tuturor spectatorilor, mai ales că este un festival pentru toată familia, este

un festival al tuturor celor care trăiesc româneste. Toți cei care vor să învețe limba română nu au decât să vină la festival și prin teatru să învețe ceva.”

Ulterior, pe 1 iulie, copiii au fost invitați să vizioneze spectacolul „Fata babei și fata moșneagului”, regizat de Sergiu Triboi și prezentat de Teatrul „Ion Creangă” din Chișinău. În ziua următoare, trupa bucureșteană „Muschetarii” a prezentat spectacolul

„Pungața cu doi bani”, iar în data de 3 iulie micii vizitatori au avut ocazia să savureze spectacolul „Scufița Roșie și Lupul cel flămând”, o producție a actorilor din Cluj-Napoca. De remarcat că intrarea la spectacole a fost liberă.

De asemenea, în cadrul festivalului au prezentat spectacole Teatrul pentru copii „Guguță” din Chișinău, Teatrul Republican de Păpuși „Licurici” din capitală și Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Bălți. Per total, au fost prezentate în aer liber opt spectacole. În acest an, ele au fost prezentate începând cu ora 18:00, astfel încât copiii să nu fie afectați de caniculă, iar părinții să aibă posibilitatea după serviciu să-i însoțească la aceste evenimente culturale.

Reporter UPP

Ala Tupalo: „Parteneriatul logoped-educator-părinte este baza dezvoltării limbajului corect la copii”

Consultarea la timp a logopedului este crucială pentru dezvoltarea corectă a copilului. Logopedul poate identifica și interveni prompt în cazul tulburărilor de limbaj sau de vorbire, contribuind la îmbunătățirea abilităților de comunicare ale micuțului. Ne-am propus să realizăm un interviu cu logopedul Ala Tupalo, pentru a aduce în atenția cititorului importanța dezvoltării limbajului corect în copilărie. Interviul nostru va oferi insight-uri valoroase despre cum intervenția timpurie și colaborarea strânsă între logoped, părinți și educatori poate influența pozitiv evoluția copiilor în ceea ce privește vorbirea și limbajul. Doamna A. Tupalo activează în calitate de logoped în Instituția de Educație Timpurie nr. 139 și în Instituția de Învățământ Primar nr. 112 din mun. Chișinău.

– De cât timp lucrați ca logoped în grădiniță și ce v-a determinat să alegeți această specializare?

– În profesie sunt deja de 10 ani. Îmi doream încă din adolescență să devin învățătoare sau medic. Deoarece îmi plac mult copiii, decizia mea a fost să merg la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din mun. Chișinău. Când am ales facultatea, am atras atenția la denumirea „Psihopedagogie Specială și Logopedie”, mi-a părut foarte interesant. În acel moment nu știam foarte multe despre domeniul logopediei, însă m-am documentat și, având atunci copil mic, m-am decis să aleg această facultate.

Am descoperit acest domeniu și mi-am alimentat dorința de a cunoaște mecanismele limbajului. De atunci a pornit practicarea acestei profesii. În timpul facultății și mai apoi, m-am aprofundat în domeniu, am făcut practica de specialitate atât în școli speciale, grădinițe, licee, cât și în cabinete logopedice. Am început să practic logopedia încă din timpul studenției, sub coordonarea unui logoped profesionist, care mi-a dezvoltat tainele profesiei. Am știut că am făcut cea mai bună alegere încă de la prima ședință de logopedie pe care am susținut-o din postura de logoped. Am reușit să ajut mulți copii să-și dezvolte capacitatea de a comunica corect și de a depăși tulburările de vorbire.

– Care sunt principalele responsabilități ale unui logoped într-un mediu preșcolar?

– După Regulament, modul de organizare și desfășurare a activității logopedului în instituțiile de învățământ general constituie o activitate complexă, sistematică, orientată spre optimizarea procesului educațional, asigurând dezvoltarea progresivă a personalității copilului, în special al limbajului acestuia. Specialistul logoped își desfășoară activitatea în baza Codului Educației al RM Nr.152, din 17 iulie 2014, precum și în baza Regulamentului. Beneficiarii activității logopedului în instituțiile de învățământ general sunt: a) toți copiii/elevii care prezintă tulburări de limbaj și comunicare în raport cu vârsta și cerințele mediului social; b) cadrele didactice, cadrele didactice de sprijin, alți actori implicați în procesul educațional; c) familia copilului/reprezentanții legali ai copilului. Logopedul își desfășoară activitatea în

interesul superior al copilului, respectând următoarele principii:

- intervenția timpurie;
- asigurarea de șanse egale;
- abordarea individualizată și valorificarea potențialului fiecărui copil;
- nondiscriminarea, acceptarea și valorificarea tuturor diferențelor;
- colaborarea și abordarea multidisciplinară;
- respectarea confidențialității.

– Cum vă implicați în colaborarea cu educatoarele și părinții pentru a sprijini dezvoltarea limbajului copiilor?

– Pentru a sprijini dezvoltarea limbajului la copiii de vârsta timpurie este foarte important să avem o implicare și o bună colaborare logoped-educator-părinte. Toți interpretii acestei colaborări au un scop nobil - să ajutăm copilul să aibă o comunicare clară și corectă. Pentru a promova o cultură de comunicare corectă și clară în instituția de educație timpurie, mereu logopedul este și trebuie să fie activ. Pentru cadrele didactice și pentru părinți sunt planificate și se organizează ședințe, masterclass-uri, mese rotunde, seminare instructiv metodice și practice, consultații pentru cadrele didactice și pentru părinți. La data de 14 noiembrie este ziua internațională a logopedului. În instituțiile de educație timpurie planific și realizez „Săptămâna Logopediei”, unde sunt organizate activități de cunoaștere și promovare a serviciului logopedic pentru copii, părinți și cadre didactice.

– Care sunt cauzele apariției tulburărilor de vorbire? Dacă e să ne referim la Republica Moldova, ce demonstrează datele statistice vizavi de acest aspect?

– Cercetătorii consideră că nu în toate cazurile se pot stabili cu exactitate cauzele care au provocat o tulburare de limbaj, de cele mai multe ori la baza unei dereglări sau nedezvoltări normale se află un complex de cauze. Astfel, tulburările de limbaj pot apărea prin acțiunea unor procese complexe în perioada intrauterină a fătului (intoxicații, traumatisme, boli infecțioase), la fel și în timpul nașterii (asfixii, traume) sau după naștere. Cele mai multe cauze acționează după naștere și anume:

- Cauze organice (anomiile dento-maxilo-faciale, infecțiile și

intoxicațiile cu substanțe chimice, medicamentoase, amigdalele mai mari decât media, probleme de auz. Este esențial ca în primii ani de viață, părinții să meargă periodic cu cel mic la medicul orelist. Acest specialist va observa auzul copilului și prezența adenozilor ce pot dăuna respirației copilului, ceea ce este foarte important pentru vorbire și pentru oxigenarea creierului.

b) Cauze funcționale. Privesc sfera senzorială și motorie:

- tulburarea procesului de excitație și inhibiție la nivelul cortexului;
- insuficiențe funcționale ale sistemului nervos central;
- insuficiențe motorii la nivelul aparatului fonoarticular (spasticitate sau tonus scăzut al musculaturii, afecțiuni pe traiectul nervului etc.);
- deficiențe ale auzului fonematic (hipoacuzii, discriminare senzorială redusă etc).

c) Cauze psihoneurologice care influențează subiecții care, congenital, au o construcție anatomo-fiziologică cu implicații patologice.

d) Cauze psihosociale. Carențe pedagogice și lipsa sprijinului părinților, suprasolicitare în cazul copiilor bilingvi.

Cauzele apariției problemelor de limbaj sunt fie în strânsă legătură cu dezvoltarea fizică a copilului, fie din cauza dezvoltării psihice a acestuia, fie din cauza mediului în care crește și se dezvoltă copilul. Era noastră, în goana de a ușura viața, a pus semnificativ amprenta pe dezvoltarea limbajului la copii. Mă refer la alimentația copiilor cu pereuri până la o vârstă destul de mare, în loc de masticția produselor tari ce produc fiziologic antrenarea și pregătirea aparatului articular pentru procesul vorbirii. Folosirea exagerată și fără un scop al gageturilor (televizor, tabletă, telefon), ele nicicând nu vor înlocui dialogul între copil și părinte! La fel, părinții preferă să îmbrace și să deservească copilul, chiar dacă acesta este capabil să o facă singur, prin aceasta fiind limitată dezvoltarea motricității generale și a motricității fine la copil. Copilul de 3 ani nu vorbește, fiindcă Copilul nu este stimulat să vorbească.

După statistică, în Republica Moldova tulburările de limbaj afectează 10-15% din copiii cu vârsta preșcolară. În ultimii ani se observă o creștere semnificativă a copiilor cu tulburări de vorbire, asociate cu altele de sănătate și comportament.

– Care sunt principalele dificultăți de limbaj care se întâlnesc la copiii de vârstă preșcolară și cum interveniți pentru a le corecta?

– Cele mai frecvente tulburări de limbaj la copiii de vârstă preșcolară și școlară sunt: tulburările de pronunție; este afectată pronunția unuia sau a mai multe sunete (dislaliile, rinonaliile, dizartria); tulburările de ritm și fluență (bălbăiala, tahilalia, adică vorbirea accelerată, bradilalia, adică vorbirea foarte lentă); tulburări ale limbajului scris-citit (dislexo-disgrafia).

Dislaliile reprezintă cele mai frecvente tulburări de limbaj întâlnite la copiii de grădiniță. Această tulburare constă în deformarea, substituirea, omiterea, înlocuirea sau inversarea anumitor sunete în vorbirea spontană, precum și în cea reproducă. Sunetele cele mai frecvent afectate sunt consoanele, în special cele care apar mai târziu în vorbirea copilului L, R, S, Z, Ț, Ș, J. Este important de știut că există sunete care puncte de articulare apropiată care formează „perechi”: „R și L”, „F și V”, „C și G”, „S și Z”, „Ș și J”, „T și D” etc. De multe ori, când copilul nu poate emite unul dintre sunetele unei perechi, îl înlocuiește cu celălalt.

Intervenția logopedică.

În ședințele de logopedie se urmărește obținerea unei pronunții cât mai corecte prin deprinderea modelului emiterii unui sunet sau a unei mișcări și de obicei se folosește o oglindă pentru surprinderea cât mai exactă a imaginii ce trebuie învățată.

Se efectuează tot felul de exerciții și jocurile pentru a fi observat felul în care copilul emite, respiră, pronunță cuvintele. Deficiența de limbaj se poate corecta dacă ședințele de logopedie sunt periodice și dacă copilul are alături părintele cu rolul de susținător. Fiecare încercare și fiecare succes trebuie întâmpinat cu zâmbet, cu bucurie și încurajări. Pentru copil totul va părea o joacă așa că va veni cu bucurie în cabinetul logopedului.

Iată câțiva pași în ajutorul părinților pentru îndeplinirea acestui obiectiv:

- Schimbă-ți atitudinea în privința abordării acestei probleme și interacționează cu copilul într-un mod adecvat renunțând la critici și ironii și apelând la blândețe și răbdare.
- Permite-i copilului să experimenteze și participă alături de el la acțiuni atunci când are inițiativă.
- Pune nevoile copilului pe primul plan.
- Urmează acasă programul stabilit de specialistul logoped și ajută-l pe copil să parcurgă toate exercițiile.
- Gestionează-ți frustrarea și agresivitatea pentru a nu mai adăuga încă o povară copilului în procesul de recuperare.
- Asigură-te că faci echipă cu copilul și îl susții necondiționat.
- Pune limite, fii perseverent și consecvent în acțiuni.
- Nu permite nimănui să-l umilească sau să-l ridiculizeze pe copil.
- Ține cont de sfaturile logopedului și pune-le în aplicare acasă.

Susținerea familiei este absolut necesară pentru ca un copil cu tulburare de limbaj să poată face progrese. Treptat, va înțelege că nu are o problemă intelectuală, iar asta îi va crește încrederea în forțele proprii. Cu cât părintele este mai optimist și mai implicat, cu atât mai repede și copilul va renunța la negativism și se va corecta mai ușor.

– Cum evaluați și monitorizați dezvoltarea limbajului în rândul celor mai mici copii?

– De obicei, asist la activitățile extracurriculare, unde duc observații de evaluare și monitorizez, acest fapt intervenind cu sugestii și recomandări pentru educatori și părinți.

– Dislalie, discalculie, disgrafie - sunt doar câțiva termeni utilizați în munca pe care o faceți. Care sunt criteriile de dezvoltare normală a limbajului la copil?

– Termenii menționați fac parte din tulburările specifice de învățare, perioada școlară, de aceea ar trebui de acționat mult mai înainte, pentru a interveni cu un ajutor semnificativ încă la vârsta preșcolară.

Dislexia este tulburarea în care copilul prezintă dificultăți mari de achiziție a abilităților de citire.

Disgrafia este inabilitatea de a scrie fără erori ortografice, mult mai multe decât media celor pe care le face un copil în clasele primare. Greșelile implică dublarea consoanelor, ordinea incorectă a literelor în cuvânt, despărțirea cuvântului acolo unde nu e cazul. Scrișul de mână este deseori ininteligibil, iar șirul ideilor așternute pe hârtie este incoerent. Disortografia poate fi inclusă sub umbrela mai largă a disgrafiei.

Discalculia este dificultatea de a învăța sau a înțelege aritmetica. Copiii afectați au probleme în a înțelege cantitățile numerice, procedurile sau conceptele matematice. Un copil poate fi diagnosticat ca având discalculie abia în clasa a III-a, după ce a parcurs învățarea tuturor operațiilor de bază și a avut suficient timp pentru exersarea și automatizarea acestora. Copiii cu forme ușoare de discalculie pot trece neobservați până prin clasa a IV-a, când așteptările privind capacitatea de raționament matematic întrec performanța lor. Discalculia apare foarte rar ca tulburare singulară, ea fiind asociată de cele mai multe ori cu dislexo/disgrafie sau cu ADHD completând tabloul clinic al altor afecțiuni neurologice.

De obicei, abilitățile lingvistice ale copilului se dezvoltă treptat și ordonat. Specialiștii au reușit să explice modul în care copilul își dezvoltă limbajul într-o serie de etape și praguri de dezvoltare. Nu uita că fiecare copil se dezvoltă diferit, în ritmul său propriu, fapt care înseamnă că poate atinge aceste praguri fie puțin mai devreme, fie puțin mai târziu.

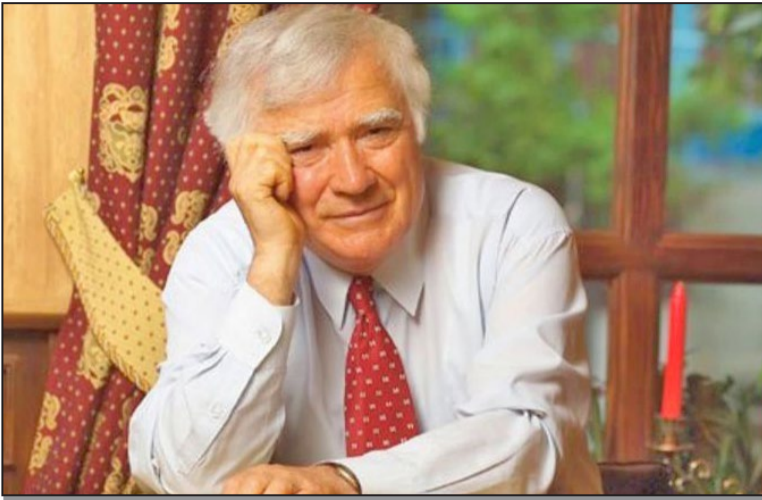
Până la vârsta de 2 luni, gângurește când este fericit.

La vârsta de 5-6 luni începe să înțeleagă și să practice intonația, coborând și ridicând vocea, adesea ca răspuns la modul în care-i vorbește mama sau tata.

La vârsta de 12 luni spune primul cuvânt. Cunoaște suficient de bine unul sau mai multe cuvinte pentru a le putea folosi.

La vârsta de 14 luni folosește inflexiuni ale vocii (de ex. ridică vocea la sfârșitul unei întrebări) și apelează la limbajul nonverbal pentru a-și completa discursul.

Copilăria în dimensiunile sale arhetipale

„Hai mai bine despre copilărie să vorbim, că ea singură este veselă și nevinovată”, scria la timpul său Ion Creangă, un îndemn ce se manifestă pe deplin și în scrierile lui Spiridon Vangheli, scriitorul aflat pe o pagiste albastră din lumea copilăriei. Respectând cu strictețe principiile transfigurării populare, scriitorul aprofundează lumea copilăriei potrivit unor viziuni estetice originale, a unor elemente de sensibilitate modernă. În primul rând, vom evidenția semnificația metaforei mitice, determinată fiind de profunzime și lirism, de motive și dimensiuni existențiale, pe care le exprimă autorul în dramatica contemplare a lumii. Elementul mitic se redimensionează din interior, îl predispune spre aprofundarea unor semnificații diverse, îl orientează spre chintesența cotelor de vârf al artisticității. Trăirile, sentimentele, stările sufletești sunt relevate de multe ori prin prisma inițierii mitice; Spiridon Vangheli redă în mod senzațional sentimentul de încântare, de jubilație sufletească în fața vieții, universului, exprimă beatitudinea unui suflet însetat de candori.

O metaforă precum este „coliba albastră” sau „steaua lui Ciuboțel” este de sorginte mitică și esențializează o stare de spirit, conține o cheie poetică pentru deschiderea multiplă a temeiurilor spiritualității autohtone. Spiridon Vangheli își asumă rolul de mag în țara copilăriei, el invocă deseori culoarea albastră, pentru a poposi într-un tărâm miraculos de povește, pe care copilul o percepe în conformitate cu viziunea sa despre lume. „Noaptea dorm în casă, dar ziua trăiesc în coliba albastră”, spune Radu, protagonistul cărții „Băiețelul din coliba albastră”.

S.Vangheli plămăiește viziunea unui copil receptiv la frumusețile lumii, predispus spre tărâmul inefabil al basmului și al transfigurărilor mitice:

Din pădurea asta tata
Își alege fluieratul,
Mama - florile din vetre,
Miorița - clopoțelul.

(Basm cu cel mai bogat copil din lume)

Gama de culori este variată și iradiază într-un spectru multicolor de curcubeu, creând analogia „celui mai bogat copil din lume”, după modelul lui Andersen:

Roșu cred că-i din căpșune,
Galbenul din romanițe,
Verdele - acel din iarbă
Și din albăstrițe - albastru.

(Basm cu cel mai bogat copil din lume)

Împreună cu micul cititor, poposim în „coliba albastră” a copilăriei, unde persistă o lumină stelară, care-i poartă pe Radu, Guguță sau Ciuboțel într-o ambianță neobișnuită, satisfacete setea micului cititor de miraculos. Calul cu ochi albaștri este „zurgălăul pierdut în Cucuței” și vine și el din aceeași lume miraculoasă a poveștii, ca să confirme niște adevăruri existențiale. Albastre sunt și cele două vioarele, care au înflorit în pantofii Domniței din Pantalonia, țara piticilor, și seamănă leit cu ochii mamei, „două flori albastre”, de care copilul nu se poate

era cea mai frumoasă din sat”. Simbolismul păsării transpare în corelație cu destinul existențial al celor doi părinți „coroșiți” de timp, care au crescut mulți copii și, asemenea puilor de cocostârc, „s-au împrăștiat prin lume, lăsându-i mamei obrazul plin de încrețituri și doi ochi să se uite spre poartă, iar tatei o cușmă de păr alb în cap și un băț în mână”.

Raportată direct la existența omească, valoarea artistică a imaginii constă în ideea de împlinire. Motivele sunt adaptate unei situații artistice, care vine încărcată de sensuri, făcând referință la un bilanț existențial, exprimă ideea de împlinire. Cităm în continuare fragmentul: „Când vedeau cocostârcii, stând într-un picior pe acoperișul casei - parcă le venea inima la loc și casa li se părea plină”.

Departate de pașișă folclorică sau imitația rudimentară, S.Vangheli asimilează din arsenalul tradițional un vast material de investigație artistică. Dorul „trop-trop-trop a venit pe urmele lui (Ciuboțel - s.n.) înapoi acasă”, ca să iradieze prin nimbul sacru al iubirii, de unde pornesc impulsurile vieții.

Spiridon Vangheli dezvăluie și aprofundează dorul de părinți sau vatra strămoșească, calități pe care le educăm în permanență tinerei generații, prin intermediul unor detalii

și bunătate sufletească, exprimă bucuria de a trăi, a iubi, a se menține în anturajul valorilor general-umane. Steaua lui Ciuboțel din vârful turnului luminează satul zi și noapte, stă de veghe la căpătâiul măicuței până se face bine, devine un înger păzitor pentru toți copiii din Turturica, iar atunci când își ia zborul spre împărăția ei de povește, vrea „să-i ducă măicuței un fir de iarbă de pe pământ”.

Steaua menține existența și „apără” cerbul, care aleargă când pe un vârf de munte, când pe celălalt, sugestie a unui timp mitic arhaic, pentru a proteja de rele „pălăria albastră” a pământului. Nu numai universul teluric, dar și oamenii, mai bine zis, puii de pitic din „Împărăția Dumnică”, se află sub aura ocrotitoare a Stelei, în deplină îngemănare cu ritmurile cosmice, unde soarele, luna, sau cum i se mai spune la Spiridon Vangheli, „Mama noastră cea dintâi”, determină anturajul selenar al existenței omești. Prozatorul dezvoltă și aprofundează o atmosferă de luminozitate, creând asociația unui amalgam de stări și trăiri sufletești de excepție, ce-și trag originea din proiecția simbolică a miturilor și așa-ziselor „sărbători ale soarelui”, descătuseate de riturile păgâne și condensate în mod firesc în diverse situații artistice. Sentimentul de admirație față de astrul ceresc, „ma-a-re minune e Soare-

Lie, lie,
Ciocărlie,
Cântec dulce
Din câmpie!

(Împărăția Dumnică)

Este acordul final ce izvorăște din deplina îngemănare a cerului cu pământul, indică o culminație emoțională caracteristică pentru opera lui Spiridon Vangheli. Undeva în subtext, mai întrededem și o inițiere mioritică, care se manifestă prin convertirea elementului mitic în contextul unor situații de viață obișnuite, marcate de o vibrantă subtilitate artistică, de profunzime și lirism. Trei iezi, Turturica sau Cucuței, niște denumiri de localități din prozele lui Spiridon Vangheli, mai conțin și sugestia de „spațiu matrice” ori „spațiu mioritic”, axat pe filonul creativității populare. Acest „spațiu mioritic” este specificat prin aprofundarea unui mod de viață tradițional, care oscilează, după remarca lui Mihai Cimpoi, „de la orizontul mioritic spre orizontul european cu garnitura de categorii, care este proprie apriorismului românesc”.

Analiza simbolurilor și imaginilor artistice indică cert caracterul de încadrare în atmosfera mitică, sunt intuite niște niveluri de specificare și formule individualizatoare de semnificație arhetipală. Matricea stilistică românească se menține prin ideea de dănuire, prin desăvârșirea unui spațiu sacru de valori, circumscris în aspectele sale fundamentale. Fenomenul de adaptare la condiția mioritică se manifestă firesc și spontan, prin intermediul unor imagini tradiționale, fiind determinate de un substrat mitologic străvechi, supus treptat modificărilor succesive. Șalul verde pe care îl îmbracă mama din balada cu același nume sugerează ideea mării plecări, prin transfer metaforic, se are în vedere trecerea ei dintr-un plan existențial în altul imaterial, într-un spațiu selenar, de o superioritate absolută:

Și s-a dus să are
Dar în vârf de deal
Vremea i se pierde -
Mama se preface
În morman de țarină.
Și îmbracă mama
Șalul acela verde.

(Șalul verde)

Redimensionarea elementului mitic se manifestă prin comuniunea tainică cu natura, prin amplificarea sensurilor și accentelor artistice favorizate de un fond mitic străvechi. Metafora verdelui se încarcă cu un fond profund esențializat, culminează cu un simbol de sorginte mitico-folclorică, exprimă ideea de dănuire, perenitate zămislite de veacuri în accepția populară.

În acest miez de vară, când îngerii coboară lent peste „pălăria albastră” a pământului și se dispersează în galaxia cosmică a universului, la fel ca și hora fluturilor din imaginația lui Radu, Guguță sau Ciuboțel, Spiridon Vangheli, plecat printre „hăuri de lumini stelare”, rămâne și în continuare să „ne prlungască copilăria. Cu o oră. Cu o zi. Cu un veac. Cât îi avem cartea în preajmă - suntem copii”, iar „cărțile lui sunt ca niște corăbii, care scot copiii în larg, ca să se întorcă apoi după alți copii” (Nicolae Dabija).

Tatiana BUTNARU,
doctor în filologie,
Institutul de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu Hasdeu”

artistice corelative, acestea găsiindu-și interiorizare fie prin „turnul dorului”, fie prin „rămurica verde”, lăsată pe prisa celor doi părinți, în semn de recunoștință. În imaginația copilului, dorul atinge dimensiunile baladescului, ceea ce la un moment dat îl determină spre a face o analogie dintre chipul mamei și Sora Soarelui, floarea cerească, care-i vine în ospeție lui Ciuboțel împreună cu tot alaiul de stele și luceferi, pentru a emana o lumină darnică, în fața căreia „bunelul îmblă în genunchi”, de parcă ar sta la icoane.

Este conturată o atmosferă de întregire mitică, prin prisma unor categorii simbolice deposedate de alura lor sacrală, dar alimentate de o irezistibilă sete de viață, de primenire lăuntrică. Bunelul „samână, samână floarea soarelui”, fiindcă, spune el, „trebuie să faci măcar oleacă de lumină pe unde mergi”. Lumina devine, astfel, o metaforă totalizatoare, un punct de legătură dintre om și măreția cosmosului substituit prin formele alegorice ale mitului. „...Că pământul e cinstit. Ca soarele, ca pasărea, ca izvorul” - aceste sugestii metaforice încearcă să inițieze micul cititor în resorturile filosofiei populare, îi propune o lecție de ome-

le așa ... Câte lămpi ard noaptea și tot e întuneric, dar el unul luminează și casă, și bordei, și drum. Și muntele își încălzește spatele la dânsul, că nu i-ar mai crește chica aceea verde...”, presupune o jubilație, dar și o eliberare de verdictele mitului, autorul îndeamnă spre lumină și căldură, spre plinătatea viguroasă a vieții, care oscilează de la viziunea mitică spre cea metafizică, spre o concepție apropiată de viziunea folclorică.

E. Niculiță-Voroncă scria: „Soarele e ochiul lui Dumnezeu”. Poetica privirii corelată cu leitmotivul solar se manifestă la Spiridon Vangheli prin expresia unei totale detașări de semnificațiile religiozității cosmice. Replica „Tu ai aprins Soarele pe cer” indică o stare de alternare a luminii solare în raport direct cu ființa umană, încadrarea ei într-un circuit neîntrerupt. Eroul lui Spiridon Vangheli e predispus să trăiască plenar evaziunea sa în mitul solar al universului, ca de la altitudinea astrului ceresc să proclame „ideea statorniciei din veac a ritmurilor primare ale vieții”, să se reintegreze într-o atmosferă de continuă sărbătoare și resurrecție sufletească:

SUPRASOLICITAREA ȘCOLARĂ POATE GENERA SIMPTOME ALE SINDROMULUI BURNOUT?

Termenul „sindromul burnout”, care semnifică epuizare profesională sau ardere emoțională, este utilizat tot mai des în ultimul timp. Dacă inițial a început să fie depistat la unele categorii de personal medical, în ultimul timp arealul devine tot mai mare, inclusiv arderea emoțională poate afecta și copiii de vârstă școlară. De ce? Școala este o instituție, unde copiii se află timp de jumătate și mai mult din zi. Programa școlară rămâne a fi încărcată. În paralel, există și o tendință a profesorilor de a încălca elevii cu activități atât în cadrul orelor școlare, cât și în afara lor. În plus, părinții includ copiii în multe activități after school.

Lilia GOLOVEI,
doctorandă, psiholog,
grad didactic superior,
gimnaziul „Galata”

Copiii au necesitate existențială de a se mișca; cu cât copilul e mai mic, cu atât necesitatea este mai stringentă și mai necesară. Dar ei sunt nevoiți să stea în bănci câte 5-7 ore, la care se adaugă activitățile after school, care, de asemenea, presupun vreo 3 ore de activități și teme care se realizează șezând la masă. Vara, deși e vacanță, pentru mulți copii este echivalentă cu alte activități „școlare”, deoarece părinții sunt la serviciu, iar copilul lor trebuie să aibă „ocupație”, fie să se afle „în grija” cuiva. Există două variante posibile de dezvoltare a situației: sau copilul nu învață și e sănătos, sau muncește până la epuizare, neuroticism, depresie, ardere emoțională etc. Care este atitudinea părinților față de această situație? Foarte mulți consideră că copilul trebuie să învețe, să aducă numai note de „10”, dar să mai facă și muzică, desen, sport, dansuri, limbi străine etc., altfel se vor face de răs în fața rudelor, vecinilor, lumii întregi.

Lar bietul copil nu mai poate duce povara acestor **trebuie**. Devine mai răutăcios, agresiv, intolerant, perfecționist. Sub aspect psihologic are cefalee, insomnie, tulburări gastrointestinale, precum și diverse infecții - sub aspect somatic. Ce îl așteaptă în viitor? Aceeași cursă după

bani, serviciu, poziție, statut, devenind, desigur, victimele unor „incendii” - resursele interne se vor consuma ca sub acțiunea „flăcărilor” și nu vor lăsa decât un vid imens în interior, chiar dacă învelișul exterior va părea mai mult sau mai puțin intact.

Factorii care generează suprasolicitarea copiilor de vârstă școlară și care, în consecință, pot genera simptome ale sindromului burnout pot fi clasificați în funcție de elev (factorii interni), mediul familial și mediul școlar (factorii externi):

a) factorii interni: dificultăți de adaptare la regimul școlar; starea sănătății (boli înăscute, cronice, îmbolnăviri); nerespectarea orelor de masă; satisfacerea insuficientă a nevoii de mișcare; sentimentul scăzut al respectului de sine; introvertismul, orientarea intereselor spre lumea interioară; creșterea insatisfacției față de rezultatele școlare etc.;

b) mediul familial: insuficiență în organizarea unui program de viață și activitate rațională; nerespectarea meselor; lipsa interesului părinților pentru organizarea timpului liber al copiilor; nivelul de aspirații exagerate ale părinților vizavi de rezultatele școlare ale copiilor; supraîncărcarea copiilor cu ore facultative,

adăugătoare etc., inclusiv în timpul vacanțelor; implicarea exagerată a copiilor în activitățile gospodărești; utilizarea în mediul familial al altei limbi, decât cea vorbită la școală etc.

c) mediul școlar: deficiențe în procesul de comunicare a informației, ce presupune efort suplimentar de înțelegere și pregătire a elevilor; dozarea incorectă a orelor școlare și celor extrașcolare; supraîncărcarea elevilor cu teme pentru acasă; orar al lecțiilor incorect elaborat; nerespectarea duratei orelor și pauzelor; mărirea numărului orelor unei discipline în detrimentul altora (de exemplu, limba română în loc de educație fizică); supraîncărcarea elevilor cu informație peste cerințele programului; nerespectarea particularităților de vârstă și individuale ale elevilor; starea psihică a cadrelor didactice; numărul mare de elevi în clasă; stilul de predare autoritar etc.

Este demonstrat faptul că a preveni este mai ușor, mai eficient și mai ieftin, de aceea este necesară profilaxia arderii emoționale a copiilor prin diverse modalități. În primul rând,

este necesar de a sensibiliza părinții cu privire la existența sindromului burnout și întinerirea acestuia în așa măsură, încât copilul ar putea nimeri în categoria persoanelor „arse emoțional”. De aceea este important ca, inclusiv în timpul vacanțelor, părinții:

- să-și interzică alergarea după notele de „10”, pe care copilul trebuie să le aducă acasă;
- să nu încerce copilul cu cercuri, secții sportive, ore facultative și adăugătoare, inclusiv pe durata vacanțelor;
- să nu accepte activități extracurriculare pentru copil în zilele de weekend;
- să introducă în programul zilnic al copilului somnul de 10-30 min. după prânz;
- să asigure somnul nocturn cu durata conform vârstei copilului, cu ore fixe;
- să asigure un meniu alimentar zilnic diversificat, ce conține obligatoriu cereale, legume și fructe proaspete;
- ziua împreună cu copilul, alocând obligatoriu timp pentru distracție, hobby etc.
- zilnic copilul să facă exerciții fizice și plimbări în aer liber, iar varianta ideală ar fi ca activitățile fizice și plimbările în aer liber să fie desfășurate în comun cu părinții;
- să planifice mâncăruri la masă în comun pe parcursul zilei, mese de duminică sau de sâmbătă;
- să planifice să învețe împreună cu copilul tehnici de relaxare și autoreglare;
- să organizeze serate umoristice în familie (lectură, filme etc.);

- să planifice călătorii de vacanță împreună cu copiii;
 - să le organizeze copiilor surprize etc.
- În rândul al doilea, părinții sunt cei care pot organiza activități care au ca scop acumularea resurselor pentru schimbare, dezvoltarea strategiilor de prevenire a sindromului burnout. Activitățile pot include povestea, desenul, tehnici de relaxare și autoreglare, exerciții de distragere a atenției etc.

1. Povestea oferă posibilitatea creării unui model conceptual sau situațional mai simplu ca realitatea. Prin povestea copilului cunoaște lumea înconjurătoare, învață normele de conduită, principiile morale, relațiile interpersonale și intergrupale, strategii de preîntâmpinare a sindromului burnout etc. Scopul principal al poveștii constă în crearea unui model virtual și organizarea întâlnirii dintre lumea reală și cea ireală, alcătuită de povestitor. Dacă în rezultatul acestei interacțiuni copilul își formează niște reprezentări noi, fie chiar incerte, povestea „lucrează”. Librăriile oferă o gamă variată de povești, povestiri pentru copii de diferite vârste. În alegerea acestora se va lua în considerare interesele copilului, dar și impactul acestora asupra stării emoționale a acestuia.

2. Desenul permite scoaterea la suprafață a motivațiilor inconștiente, a fricilor și problemelor de existență cărora, uneori, nici nu ne dăm seama. Utilizarea desenului permite eliminarea energiei negative și relaxarea etc. Părintele ar putea încuraja copilul să deseneze singur sau împreună cu alți membri ai familiei.

(Continuare în pag. 6)

INTERVIUL DE JOI

Ala Tupalo: „Parteneriatul logoped-educator-părinte este baza dezvoltării limbajului corect la copii”

(Continuare din pag. 3)

La vârsta de 16 luni. Te cheamă să-ți atragă atenția, spunând „mama”, te aprobă sau te dezaprobă dând din cap și rostește multe sunete formate din consoane, cum ar fi t, d, n.

La vârsta de 18 luni are un vocabular de 10 până la 20 de cuvinte, inclusiv nume (mama), verbe (mânăncă) și adjective (rece). Utilizează fraze simple (vreau păpușa) pentru a-ți arăta ce dorește.

La vârsta de 18 - 24 de luni începe să folosească două cuvinte împreună pentru a exprima ceea ce observă (de ex. „tata merge” sau „buni pa”).

La 24 de luni are deja un vocabular de 50 până la 100 de cuvinte. Folosește propoziții scurte, cu două sau trei cuvinte și pronume personale.

La 2 - 3 ani deja poate purta o conversație simplă despre ceva ce se petrece în jur, având un vocabular de 200 până la 300 de cuvinte. Pune frecvent întrebări simple și folosește propoziții formate din 3 - 6 cuvinte.

La 3 - 4 ani printre cuvintele preferate ale copilului la această vârstă, după cum vei observa, se numără „de ce”, „ce” și „cine”. De cele mai multe ori poți înțelege foarte bine ceea ce spune și chiar îți poate povesti ce s-a întâmplat cât timp ai fost plecată din încăperea.

La 4 - 5 ani comunică cu ușurință și îți poate spune o poveste simplă cu început, mijloc și sfârșit în timp ce privește imaginile. Poate folosi 4-5 propoziții pentru a descrie o imagine și folosește mai mult de un verb într-o propoziție. Pronunță în mod corect

majoritatea sunetelor, dar poate întâmpina în continuare probleme cu unele consoane: t, r, s, l, v și z. Utilizează o multime de cuvinte descriptive, inclusiv cuvinte legate de timp, cum ar fi „ieri”.

La 6 - 7 ani poate descrie modul în care două elemente se aseamănă sau se diferențiază, spune singur o poveste fără ajutorul imaginilor și îți poate detalia conversații sau evenimente din trecut.

La 8 ani copilul stăpânește foarte bine toate abilitățile lingvistice, folosește propoziții complexe în mod corect și este capabil să poarte o conversație cu un adult.

- Ce metode și tehnici utilizați pentru a stimula și dezvolta competențele de limbaj ale copiilor mici?

Stimularea limbajului la copiii mici se desfășoară în câteva etape:

1. Educarea respirației verbale (jocuri pentru respirație);

2. Antrenarea aparatului fonoarticular, prin exerciții de miogimnastică;

3. Dezvoltarea auzului fonematic prin jocuri (onomatopee);

4. Jocuri pentru dezvoltarea motoricii fine a mâinilor (jocuri de manipulare a obiectelor mici), încheiatul nasturilor, selectarea mărgelilor pe șiret etc.

- Care sunt cele mai mari provocări pe care le întâmpinați în munca Dvs. și cum le depășiți?

- Cele mai frecvente probleme sunt: necunoașterea etiologiei tulburării de vorbire, când părintele nu recunoaște sau nu este interesat de problema copilului. Neimplicarea părinților în ajutorul copilului necesită mai mult timp pentru a obține rezultatul dorit și traseul terapiei logopedice decurge mai greu. Ignorarea consultațiilor la specialiști din domeniul ORL, neurolog, terapeut comportamental și în unele cazuri -

psihiatru, ceea ce ar ajuta semnificativ în diagnosticarea corectă și ameliorarea problemei cu care se confruntă copilul.

- Cum vă mențineți abilitățile și cunoștințele actualizate în domeniul logopediei pentru a răspunde nevoilor schimbătoare ale copiilor?

- Participarea la diferite traininguri, webinar, seminare cu invitați din alte domenii asociate cu logopedia, ortodont, kinetoterapeut, neurolog. Avem parteneriate cu asociația logopezilor din România. Suntem activi în asociația logopezilor din Moldova.

- Participați la programe de formare continuă sau la alte activități profesionale pentru a vă îmbunătăți practica?

- Desigur, fiindcă este atât de schimbător timpul, copiii din an în an au tot mai diverse probleme de comunicare, de aceea particip la cursurile de formare continuă, mereu îmi reactualizez cunoștințele, mă documentez și mă inspir de la practicieni din sfera educației.

- Care e rolul unui logoped în dezvoltarea limbajului unui copil?

- Rolul principal al unui logoped este de a identifica și de a interveni de timpuriu în cazul tulburărilor de limbaj și comunicare în rândul copiilor, elevilor și adulților. Printre responsabilitățile unui logoped se numără: evaluarea și diagnosticarea, identificarea, dezvoltarea, prevenirea problemelor de limbaj și comunicare și acordarea asistenței logopedice pentru copii, cadre didactice, părinți. Aceste evaluări pot fi prin observații,

interviuri cu copiii, cu părinții sau îngrijitorii săi. Apoi se stabilesc programe de intervenție-terapie ocupațională, individualizate sau de grup, care vizează îmbunătățirea abilităților de limbaj și comunicare în funcție de nevoile individuale. Asistența logopedică se manifestă prin mai multe direcții de dezvoltare: senzomotorie, aria fonetică, aria lexicală și gramaticală. Activitățile cu copiii care au tulburări de pronunție, tulburări de ritm și fluență, tulburări de voce, tulburări ale limbajului scris-citit etc. Logopedia este un domeniu vast și interesant. Activitățile de corectare a vorbirii din cabinetele logopedice sunt deosebit de complexe, necesitând cunoștințe de specialitate și formare continuă pentru adaptarea metodelor la particularitățile fiecărui copil cuprins într-un program de intervenție personalizat pentru reeducarea limbajului.

- Care aspecte ale activității Dvs. ca logoped în grădiniță vă aduc cele mai mari satisfacții?

- Rezultatele frumoase obținute după munca asiduă cu copiii. Părinți implicați și mulțumiți de rezultatele copiilor. Formarea climatului favorabil în echipă de colaborare logoped-copil-părinte-educator.

Mulțumim, dnă A. Tupalo, pentru generozitatea de a împărtăși cu noi cunoștințele valoroase și experiența vastă din domeniul logopediei.

A intervievat
Silvia TURCAN

SUPRASOLICITAREA ȘCOLARĂ POATE GENERA SIMPTOME ALE SINDROMULUI BURNOUT?

(Continuare din pag. 5)

De exemplu, părintele poate propune copilului să creeze un desen, conform următoarelor reguli: părintele desenează ceva spontan, un ornament sau orice dorește, după care copilul completează desenul. În așa mod desenează câte ceva pe rând până realizează un tablou. La final analizează împreună desenul. Altă dată copilul începe desenul, iar părintele continuă. În așa fel poate fi realizată o serie de desene, consecvența cărora poate duce la elaborarea unei istorii. Evident că pentru a desena, copilul are nevoie de instrumente de desenat, de aceea se recomandă ca periodic, împreună cu copilul, să viziteze magazinele de birotică pentru a procura diverse instrumente de desen: creioane colorate, acuarelă, guașă, creioane cerate, plastilină (care poate fi utilizată și ca instrument de desenat) etc.

3. Exercițiile de comutare a atenției permit distragerea de la trăirile neplăcute, blochează gândurile și emoțiile stresante, stabilizând astfel starea psihică a omului. Aceste exerciții învață copilul să-și distragă atenția de la situațiile stresante și concentrarea ei pe fapte neutre sau pozitive. Ele pot fi realizate acasă, în aer liber sau în cadrul unei reuniuni de familie. Mult mai eficiente aceste exerciții vor fi, dacă vor fi realizate nu doar de copil, ci de toți membrii familiei. Exemple de exerciții:

- Scrieți 10 lucruri sau obiecte la care visați. Nu e obligatoriu să fie lucruri importante, pur și simplu, cele care va aduc satisfacție. Timp de câteva minute concentrați-vă atenția pe obiectele sau lucrurile scrise.
- Concentrați-vă atenția pe obiecte emoțional-neutre: frunzele copacilor, literele de pe foaia tipărită etc. Numărați-le timp de 3 min.
- Concentrați-vă atenția pe evenimentele unei zile de odihnă. Amintiți-vă 20 de acțiuni realizate în această zi. Nu încercați să vă amintiți ceva important, puteți, pur și simplu, urma mersul evenimentelor.
- Timp de 2 min. enumerați calitățile pe care le aveți și vă plac. Scrieți-le și aduceți exemple de situații, în care s-au manifestat măcar 5 din calitățile enumerate.

4. Exercițiile și tehnicile de relaxare și autoreglare sunt momente de vizualizare a unor locuri, situații care sunt plăcute copilului, care permit scoaterea încordării psihoemoționale; eliminarea gândurilor negative; stăpânirea nervozității, fricii ori neliniștii între limitele care permit desfășurarea adecvată a activităților; economisirea energiei psihice și punerea ei la lucru, treptat, după necesitate, până la declanșarea ei totală în momentele hotărâtoare; diminuarea încordării situaționale etc. Exemple de exerciții:

- **Pluta în mijlocul oceanului.** Închide ochii. Imaginează-ți că ești o plută mică în mijlocul unui ocean imens. Nu ai nicio țintă, busolă, hartă, cârmă, vâsle. Plutești într-acolo unde te duc vântul și valurile oceanului. Un val mare poate să te acopere pentru un oarecare timp, dar de fiecare dată ieși la suprafață. Simți mișcarea valului, căldura soarelui, picăturile de ploaie, marea ca o saltea sub tine, care te susține... Ce alte senzații apar când îți imaginezi că ești o plută mică într-un ocean mare? Fii în această stare 2-3 min., apoi deschide ochii.

- **Musca.** Așează-te comod: mâinile stau liber pe genunchi, capul și umerii sunt lăsați în jos, închide

ochii. Imaginează-ți ca pe fața ta încearcă să se așeze o muscă. Ea se așează ba pe nas, ba pe gură, ba pe frunte, ba pe ochi. Sarcina ta: fără a deschide ochii și fără a utiliza mâinile, să alungi musca.

- **Lămâia.** Așează-te comod: mâinile stau liber pe genunchi (palmele în sus), capul și umerii sunt lăsați în jos, închide ochii. Imaginează-ți că în mână stângă ai o lămâie. Începe să o strângi, până când vei simți că i-ai „scurs” tot sucul. Relaxează-te. Acum imaginează-ți o lămâie în mână dreaptă. Începe să o strângi, până când vei simți că i-ai „scurs” tot sucul. Relaxează-te. Acum ai câte o lămâie în fiecare mână. Începe să le strângi cu ambele mâini odată, până când vei simți că le-ai „scurs” tot sucul. Relaxează-te. Memorizează senzațiile și savurează starea de liniște.

- **Înghițata.** Stai în picioare, închide ochii, ridică mâinile în sus. Imaginează-ți ca ești înghițată. Încordează toți mușchii corpului. Încrămenește în această poză pentru 1-2 min. Apoi imaginează-ți că sub influența razelor solare ai început să te topești. Relaxează treptat palmele, apoi mușchii umerilor, gâtului, trupului, picioarelor etc. Memorizează senzația în starea de relaxare. Realizează exercițiul de câteva ori. Exercițiul poate fi realizat și din poziția culcat pe podea.

- **Balonul.** Stai în picioare, închide ochii, ridică mâinile în sus, inspiră adânc. Imaginează-ți că ești un balon umplut cu aer. Stai în poza data 1-2 min., încordând toți mușchii corpului. Apoi imaginează-ți că în balon a apărut o gaură mică. Rar, fără grabă, începe să expiri aerul, în paralel, relaxând palmele, apoi mușchii umerilor, gâtului, trupului, picioarelor etc. Realizează exercițiul de câteva ori.

- **Antrenament autogen.** Închide ochii, iau o poziție comodă, respir adânc, liniștit. Mă adâncesc în liniște și relaxare. Mi se relaxează musculatura organismului. Corpul mi se adâncește din ce în ce mai mult în liniște, relaxare. În gând mă deplasez pe malul mării. Eu văd foarte bine tabloul mării. Marea este liniștită. Apa este limpede. Nisipul este curat, cald. Cu tot corpul simt căldura nisipului. Un vântușor răcoros îmi mângâie obrații, fruntea. Mă simt bine, sunt plin de viață. Deschid ochii. Trei, doi, unu. Mă simt foarte bine. Iau poziția de lucru.

Sindromul *burnout* la etapa actuală poate afecta nu doar adulții, ci și copiii, ca urmare a suprasolicitării emoționale, cognitive și fizice. Învățarea tehnicilor de autoreglare și relaxare, dezvoltarea strategiilor de prevenire a acestui sindrom va permite copiilor noștri să crească sănătoși atât fizic, cât și psihic, iar vara este o perioadă excelentă pentru învățarea acestor exerciții simple.

Necesitatea studierii Educației tehnologice și aplicațiilor practice în gimnaziu

Educația tehnologică a devenit un aspect crucial al învățământului modern și al dezvoltării societății din diverse motive. Într-o lume în continuă schimbare, unde tehnologia joacă un rol tot mai important, educația tehnologică este esențială pentru pregătirea indivizilor să facă față provocărilor viitorului. Iată câteva puncte cheie care subliniază importanța educației tehnologice.

1. Adaptabilitate la piața muncii

Tehnologia este omniprezentă în majoritatea industriilor moderne, iar competențele tehnice sunt cerute în aproape toate domeniile de activitate. O educație tehnologică solidă oferă elevilor și studenților abilitățile necesare pentru a se adapta rapid la cerințele pieței muncii și pentru a se integra eficient în diverse sectoare.

2. Promovarea inovației și creativității

Educația tehnologică încurajează gândirea critică și creativă, esențiale pentru inovație. Elevii sunt stimulați să găsească soluții inovative la probleme complexe, să dezvolte noi tehnologii și să îmbunătățească procesele existente. Această capacitate de inovare este crucială pentru progresul economic și social.

3. Îmbunătățirea abilităților digitale

Într-o eră digitală, competențele tehnologice sunt fundamentale. Educația tehnologică contribuie la dezvoltarea abilităților digitale esențiale, cum ar fi utilizarea software-ului, programarea, analiza datelor și securitatea cibernetică, competențe esențiale în viața de zi cu zi și în carieră.

4. Creșterea accesului la informație și învățare

Tehnologia permite accesul la o gamă largă de resurse educaționale, permițând astfel învățarea continuă și autodidacticismul. Platformele de învățare online, bibliotecile digitale și instrumentele educaționale interactive oferă oportunități de învățare adaptate la nevoile fiecăruia.

5. Pregătirea pentru schimbările tehnologice viitoare

O educație tehnologică solidă pregătește indivizii pentru a face față schimbărilor tehnologice rapide și pentru a se adapta la noile tendințe și inovații. Astfel, aceștia pot naviga cu succes într-un mediu economic și social în continuă schimbare.

6. Promovarea egalității de șanse

Accesul la educația tehnologică poate reduce diferențele economice și sociale, oferind tuturor șansa de a obține competențe valoroase, care să le îmbunătățească perspectivele de carieră și calitatea vieții.

7. Dezvoltarea gândirii critice și capacitatea de soluționării problemelor

Educația tehnologică încurajează elevii să gândească critic și să abordeze probleme complexe într-un mod structurat și eficient. Aceasta dezvoltă

capacitatea de a analiza informațiile și de a lua decizii bine fundamentate, competențe esențiale în orice domeniu de activitate.

8. Sustenabilitate și responsabilitate socială

Tehnologia joacă un rol esențial în abordarea problemelor globale, cum ar fi schimbările climatice, sănătatea publică și dezvoltarea durabilă. O educație tehnologică adecvată pregătește tinerii să contribuie la soluționarea acestor provocări și să promoveze un viitor mai sustenabil.

Concluzie

Educația tehnologică nu este doar un avantaj competitiv, ci o necesitate în contextul actual. Investind în educația tehnologică, societățile își asigură o forță de muncă calificată, inovatoare și capabilă să facă față provocărilor viitorului. Acest tip de educație este cheia pentru un progres economic și social sustenabil și pentru crearea unei lumi mai echitabile și mai prospere.

Mihaela MANEA,

Profesoară

Școala Gimnazială nr.24, Galați, România

CFCL, apreciat pentru contribuția sa la formarea cadrelor didactice

Centrul de Formare Continuă și Leadership (CFCL) al Universității Pedagogice de Stat „I. Creangă” din Chișinău a primit o scrisoare de mulțumire din partea unei grupe de educatori din instituțiile preșcolare din întreaga republică, care și-au exprimat recunoștința pentru contribuția semnificativă adusă la formarea lor profesională.

Scrisoarea, adresată doamnei Elena Țap, directoarea CFCL, subliniază importanța și impactul pozitiv al cursurilor de formare continuă, organizate în perioada 14 mai - 8 iunie 2024. Fiind coordonat de Valentina Pascari, dr. habilitat, conf. universitar, programul a reunit o echipă dedicată de formatori, care au creat un mediu de învățare autentic și adaptat nevoilor educatorilor.

Participanții au apreciat abordarea inovatoare și practică a cursurilor, care au inclus strategii didactice specifice educației timpurii, proiectarea activităților curriculare, metodologia educației pentru limbaj și comunicare, educația pentru mediu și educația digitală. În plus, temele privind continuitatea educațională între instituțiile preșcolare și școala primară, dezvoltarea personală și utilizarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale în educație au suscitât un interes deosebit.

Învățarea acțională, care combină aspectele teoretice cu cele practice, a fost evidențiată drept un element cheie al programului. Metode diverse, precum studiul de caz, dezbaterile, problematizarea și simularea de situații, au fost utilizate pentru a îmbogăți experiența de învățare a participanților.

De asemenea, educatoarele au menționat cu entuziasm oportunitatea de a dezbate practici avansate în domeniul educației preșcolare și de a face schimb de experiență la nivel național, sub îndrumarea Valentinei Pascari.

„Pasiunea și devotamentul formatorilor au fost surse de inspirație și creativitate pentru noi,” se arată în scrisoare, subliniind impactul profund pe care echipa de forma-

tori l-a avut asupra participanților. formată din reprezentanți ai diferitelor instituții preșcolare din republică, printre care Elena Zbirnea de la IET Lozova, Strășeni; Ludmila Rimbu, Cristina Babii și Ala Teibaș de la IET nr. 64, Chișinău; Valentina Pisari de la IET „Florica”, Măgădești, Criuleni; Emilia Curicheru de la IET Chirileni, Ungheni; Olga Caragean de la IET Hagimus, Căușeni și Maria Mocanu de la IET Cârpești, Cantemir.

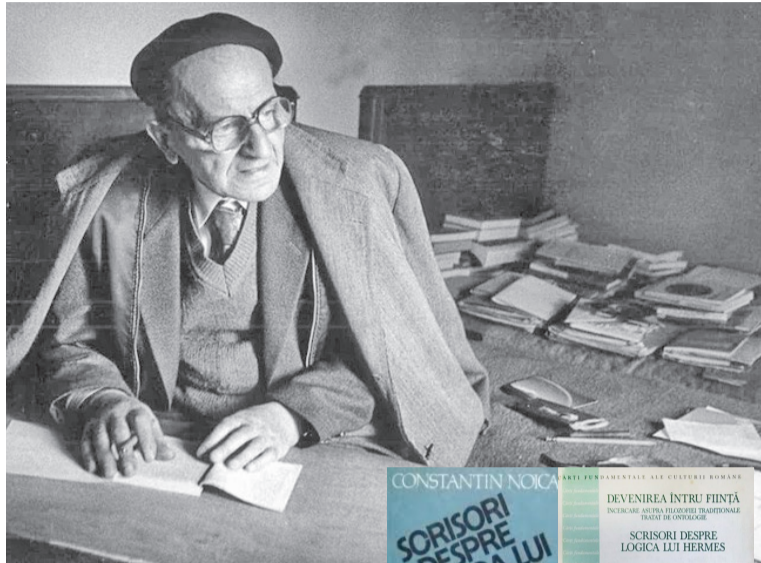
Această recunoaștere aduce în prim-plan importanța formării continue și a leadership-ului în educație, subliniind rolul esențial pe care CFCL îl joacă în pregătirea cadrelor didactice pentru a face față provocărilor educaționale contemporane.

Hermeneutica lui Constantin Noica

Scrisori despre logica lui Hermes (1986), ultima carte pe care C. Noica a publicat-o în timpul vieții sale pământești, este contribuția cea mai importantă a lui în domeniul logicii și o încununare a operei sale, prezentată de către autor nu ca o doctrină, ci tot ca o aspirație.

În prima parte, Noica pornește de la trecerea în revistă a unor situații logice (repetiția, simetria, asemănarea, proporția, coordonarea, subordnarea, contradicția), instituind noțiunea de *câmp logic*, în care situațiile logice (menționate) nu sunt privite din punct de vedere formal). Orice situație logică creează un câmp, e „acea situație în care întregul este în parte, iar nu numai partea în întreg. Pentru cazul în care partea se află în întreg, nu și întregul în parte, Constantin Noica rezervă loc logicii clasice și logicii lui Aristotel, precum și logicii moderne, reunite de gânditorul nostru sub denumirea generală de „logica a lui Ares”. Pentru celălalt caz Constantin Noica propune „o logică nouă, care ar fi una a lui Hermes, Zeul comunicării și al interpretării”. Reiese, așadar, că logica lui Noica e o hermeneutică, purtând sens „cel puțin pentru științele spiritului”. Tratatul formală a acestei logici „este deocamdată o prezumție”.

Stabilind distincțiile de bază, autorul își ghidează gândurile în direcția particularizării noii logici față de cea a lui Ares. Cele două logici, la prima vedere, par analoge, întrucât descoperim că formele clasice corespund unor forme ale logicii lui Hermes. Astfel, drept exemplu, judecătii din logica clasică îi corespunde în logica lui Hermes *holomerul* (de la *holon* și *meros*). C. Noica, însă, face trimitere la Tratatul său de ontologie, precizând/hotărând o corespondență ontologică pentru termenul introdus. Holomerul este un instrument pentru instituirea unei ordini de un tip superior”. Este regăsit astfel modelul ontologic propus de Noica: „holomerul nu vizează, precum judecata, raportul dintre un subiect logic și un predicat logic, ci raportul dintre individual și general”. În manieră hegeliană, „inceputul logic îl va da o disjungere și nu o

legare”. Dacă în logica obișnuită subiectul și predicatul logic sunt „termeni”, în holomer unitatea logică (termenul este „un termen cu procesualitatea în el”. De aci pornind, savantul vorbește mai departe despre *disociație* ca operație logică fundamentală, în care judecata este doar un caz particular. „Produsul” disociației este denumit *krinamen* (de la gr. *krinein*). Trebuie evidențiat faptul că între holomer și krinamen există o mare deosebire: „Dacă în holomer, individualul și generalul se găsesc în indistinție, krinamenul le-a supus unei operații – disocierea. Holomerul se apropie mai mult de conceptul decât de judecata logicii clasice, în măsura în care în el elementele ce se vor separa sunt încă indistințe. Dar și krinamenul este mai mult decât o simplă judecată, „termeni” săi (cuplați după operația disocierii) neîntărând la întâmplare într-o schemă de tip *S-P* și nefiind, de fapt, simpli termeni. Variația individualului și generalului în krinamen este solidară”. Noica rezumă parcursul gândirii sale în felul următor: „Avem o unitate logică: unitatea se disociază; produsul disocierii este un fel de judecată extinsă la lucruri, în krinamen; acesta cuplează individualul cu generalul, devenind distincte; generalul știm ce este, iar individualul este, formal, o împachetare de generaluri”.

Prima parte a *Scrisorilor despre logica lui Hermes* evidențiază faptul că avem de-a face (în această logică) cu o dialectică similară celei hegeliene, adică cu o trecere a formelor logice unele în altele. Însă, dacă holomerul revine noțiunii și krinamerul judecătii din logica clasică, a treia formă a acesteia este *silogismul*. Pentru a regăsi ceea ce îi corespunde acestuia în logica lui Hermes, Constantin Noica introduce noțiunea de *mediu*, evidențiindu-i diversele semnificații, deoarece mediul nu este numai intermediar între general și individual, ci și „învăluire a lor, ca un mediu în care și caută adevărul”. Să ne amintim și de circumstanța că în ontologia filosofului Noica al treilea „membru” al modelului era *determinația*. Așa cum îl prezintă aici, mediul este tocmai această determinație. „Din mediu se face silogismul, care – ca și judecata simplă – este o descompunere, o disociație, iar nu o compunere, cum este înfățișat de obicei. De fiecare dată, cu fiecare silogism, ni se pare că putem arăta cum se naște forma desfășurată, sub o triplicitate, prin descompunerea holomerului”.

De fiecare dată, cu fiecare silogism, ni se pare că putem arăta cum se naște forma desfășurată, sub o triplicitate, prin descompunerea holomerului”.

Cele șase judecătii (analoge celor șase precauții ontologice), pe care filosoful le opune tabelului clasic, sunt: a. ju-

decata de tip individual – determinanții (I-D) sau determinanta; b. cea de tipul determinanții – general (D-G) sau definitoria; c. realizanta (G-I); d. integranta (I-G); e. delimitanta (G-D); f. particularizanta (D-I).

Pe planul culturii, ele corespund unor fenomene: *narațiunea* (determinanta), *cunoașterea* (definitoria), denumită de către Noica și generalizantă, *practica* (realizanta), *contemplația* (integranta), *civilizația* (particularizanta). Numai trei din aceste șase tipuri de judecătii intră în alcătuirea silogismului. Generalizanta, realizanta și particularizanta nu sunt apte „să servească unei explicații cauzale”, silogismul aristotelic fiind unul al individualului: *generalizanta* nu poate fi aplicată necesar individualului, *realizanta* instituie subsumarea individualului la general (nu o explică), iar *particularizanta* „refuză” necesitatea, lipsindu-se de general.

În logica tradițională, indiscutabil, expunerea silogismului era urmată de metodologie. Noica, evident, respectă tradiția. Toate acestea sunt prezentate de către savant ca metode.

„Partea a II-a (a *Scrisorilor* poartă titlul *Teoria mulțimilor secundare și teoria synalethismului – D. P.*) va încerca să conceapă, din aceeași perspectivă, logica însăși, așadar o disciplină care nu există încă, după unii”. Mai departe, Constantin Noica ne avertizează asupra faptului că aici analogiile cu logica clasică au luat sfârșit. Savantul, totuși, începe prin a se referi la teoria matematică a mulțimilor, pentru a-i contesta relevanța ca logică a științelor omului. În înțelesul ei obișnuit, mulțimea este de primă instanță, caracterizată de faptul că rămâne până la capăt în starea ei de mulțime, ca simplă colecție de elemente, ce rămân și ele în starea lor de elemente (...). Nicio fuziune sau întrepătrundere a elementelor nu are loc”. Spre deosebire de prima, însă, mulțimea de a doua instanță, „nu rămâne simplă colecție, după cum elementul iese din rigiditatea lui de element distinct”. Între elementele unei mulțimi de a doua instanță apar raporturi de compenetrație. Noica definește mulțimea de a doua instanță prin două trăsături: 1) nu este colecția elementelor, ci distribuția în ele a unui întreg; 2) astfel că elementul nu rămâne stabil, este dincolo de sine tot timpul.

De aici, evident, decurg unele consecințe (privind raportul dintre parte și întreg) în mulțimile secundare, care sunt formulate de către gânditorul nostru astfel: a. în mulțimile secundare funcționează raportul de identitate unilaterală, unde „întregul este egal cu partea, dar partea nu este egală cu întregul”; b. în mulțimile secundare apare și raportul de contradicție unilaterală: „la limită (...) partea poate sfârși prin a contrazice întregul, în timp ce întregul nu contrazice partea; c. contradicția unilaterală este un caz-limită al raportului de depotențare, în care se găsește, de regulă, elementul față de mulțime, descris „ca un „algoritm”, adică puterea la care trebuie ridicat un număr pentru a da baza, cu precizarea că mulțimile secundare nu sunt numerice”.

Compenetrația, așadar, este raportul în care intră elementele mulțimii secundare. „Dacă mulțimea nu este o simplă colecție, compenetrația înseamnă condensarea ei într-un concept”. În mulțimea secundă părțile poartă același întreg, iar combinarea lor nu poate fi nici conjuncție, nici disjuncție, nici implicație. Combinarea elementelor duce la apariția de noi unități înăuntrul mulțimii: „Combinarea celor simple duce la o nouă simplitate. Ultima simplitate la care conduce compenetrația elementelor purtătoare de întreg ar trebui să fie cea a întregului însuși”.

Noica, de asemenea, vine cu o interpretare a sa pe marginea *Nonadologiei* leibniziene și *Originii speciilor* lui Darwin, dat fiind faptul că *Monadologia* și ordinea ei fixă se apropie de *Originea speciilor*, cu ordinea ei naturală, prin aceea că în „amândouă întregul se reflectă în parte și că partea pare oarbă și fără ferestre față de celelalte”. Asta înseamnă că unitățile noi sunt obținute atât la Gottfried Leibniz, cât și la Ch. Darwin, prin compunere și nu prin agregare și nu mai sunt compuse, ci sunt unități simple, cu un spor în complexitate.

Rândurile de la urmă ale *Scrisorilor despre logica lui Hermes* deschid drumul unui formalism care este presupus de către Constantin Noica că poate fi realizat (cele care pot fi văzute ca anticipări ale viziunii sale), oferindu-se diverse sugestii.

Dumitru PASAT

O NOUĂ DISCIPLINĂ OPȚIONALĂ ÎN ȘCOLI Elevii vor putea învăța despre represiunile regimului comunist din Basarabia

Elevii din clasele a IX-a și din clasele liceale vor putea studia despre represiunile regimului comunist din Basarabia, conform curriculumului unei discipline opționale dedicate studiului represiunilor și rezistenței împotriva regimului comunist de ocupație. Curriculumul „Regimul totalitar comunist – represiune și mișcare de rezistență” a fost aprobată de Consiliul Național pentru Curriculum și Evaluare în luna februarie 2024 și face parte din campania de Comemorare a foștilor deportați în Siberia.

Disciplina opțională, elaborată sub egida Asociației Foștilor Deportati și Deținuți Politici din Republica Moldova și aprobată de Ministerul Educației și Cercetării la data de 5 februarie curent, are menirea de a dezvolta și consolida competențele specifice disciplinei istoria românilor și universală și a înțelege mai profund, de către elevi, a fenomenului represiunilor la nivel local, regional și internațional. Conform Asociației, disciplina opțională derivă din disciplinele Istoria românilor și universală și Educație pentru societate, scopul fiind extinderea competențelor acestor discipline și formarea altora noi. Disciplina opțională vine să contribuie la atingerea idealului educațional al Republicii Moldova stipulat în Codul Educației (art. 6): „formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabile de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate”. Elaborarea curriculumului opțional face parte din campania de Comemorare a foștilor deportați în Siberia. În cadrul aceleiași campanii, la 5 iulie, în incinta Casei de cultură din satul Mereni, raionul Anenii Noi, va fi organizată Conferința Internațională „75 de ani de la cel de-al doilea val de deportări din Basarabia”. Ulterior, la 6 iulie, la Monumentul în memoria victimelor deportărilor regimului comunist, denumit și „Trenul durerii”, va fi oficiată o slujbă religioasă de comemorare a victimelor represiunilor din cel de-al doilea val de deportări.

La 6 iulie se împlinesc 75 de ani de la cel de-al doilea val de deportări din Basarabia, care au avut loc în noaptea de 5 spre 6 iulie 1949. Numită „operațiunea Iug”, în cadrul ei au fost ridicați oamenii gospodari, familiile instărite din localitățile din Basarabia. Deportății erau ridicați în mare grabă. Deși conform ordinului ocupanților, oamenii aveau voie să ia până la 1,5 tone de bagaje cu ei, în realitate mulți nici măcar nu reușeau să-și ia strict necesar la drum, mâncare și haine mai călduroase. Averele rămase, era confiscată – ajungea la stat, în colhoz ori pur și simplu era furată de consenții rămași la baștină. Potrivit istoricilor, în Siberia oamenii erau găzduiți în barace construite special pentru această operațiune, sau rămase de la valul de deportări anterioare. De regulă, o baracă găzduia mai multe familii.

Primul an a fost cel mai crâncen, mulți își pierdeau viața din cauza frigului cumplit, a foamei și a muncilor silnice. Ca urmare a operațiunii „Iug” de pe teritoriul Basarabiei au fost deportați 34.270 de persoane, dintre care 13.651 de femei și 11.245 de copii.

Sursa: diez.md

Minorii – victime sau martori ai infrafracțiunii – vor avea parte de spații prietenoase pentru audiere

Minorii din Republica Moldova, care au ajuns să fie victime sau martori ai unor infrafracțiuni, vor beneficia de condiții de audiere îmbunătățite, grație unor standarde privind amenajarea spațiilor, adoptate prin Hotărâre de Guvern. Prevederile respective corespund normelor europene, fiind în premieră reglementate de Executivul de la Chișinău.

De acum încolo autoritățile vizate vor avea obligația să asigure un spațiu de audiere protejat în vederea asistenței și susținerii corespunzătoare vârstei minorilor. Locul respectiv va cuprinde trei camere: de așteptare, de audiere și de vizualizare, care vor fi amenajate prietenos. Pregătirea pentru audierea copilului-victimă/martor se va desfășura în camera de așteptare, unde el se va prezenta, în mod obligatoriu, cu reprezentantul legal, care îi va apăra interesele.

De asemenea, camera va dispune de un spațiu de joacă, pentru confortul psihologic al minorilor mai mici, fiind datat cu jocuri de masă, planșete colorate și jucării, în conformitate cu

vârsta copiilor. Audierea minorului se va desfășura în camera respectivă, ce va fi izolată fonic, în ea urmând să se afle însuși minorul, precum și intervențorul – o persoană instruită pentru o comunicare delicată și eficientă. Camera va asigura protejarea minorului de influențe nefaste, fiind echipată, mobilată și decorată în conformitate cu necesitățile copiilor.

Este de menționat că pentru a asigura corespunzătoare a cerințelor sistemului judiciar, vor fi prevăzute microfoane, camere video (pentru eventuale transmisiuni live), câști audio și oglinzi unidirecționale, ce vor asigura comunicațiunea între încăperi. Odaia a treia va fi destinată în exclusivitate vizualizării audierilor în condiții speciale, fiind dotată cu

echipament de recepție și înregistrare audio-video, în ea urmând să se afle judecătorul de instrucție, procurorul și avocatul învinuitului.

Necesitatea adoptării acestei Hotărâri de Guvern a reieșit din contextul în care Codul de Procedură Penală nu se referea explicit la conceptul de spațiu special amenajat pentru audierea minorilor și din necesitatea evitării traumatizării lor repetate. Decizia guvernamentală în cauză are avizele mai multor instituții-cheie din domeniu, cum ar fi Ministerul Educației și Cercetării, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului și Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești.

Cor. UPP

MEDALION

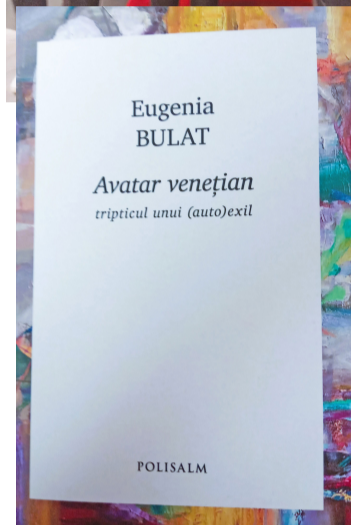
Avatarurile Eugeniei BULAT: între refugii și regăsiri

Eugenia Bulat este originară dintr-un sat din inima codrilor, Sadova, raionul Călărași. A absolvit Colegiul de Construcții din Chișinău (1975), după care - Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie (1982) și Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”, Facultatea de Filologie (1988). A reușit în într-o perioadă relativ scurtă să îmbrățișeze mai multe profesii: tehnician-tehnolog în construcții, corector, educator, profesor de limbă română și rusă, fiind primul primar ales în mod democratic în comuna Sadova (1990-1991).

Ulterior, a activat ca funcționar public, ziarist la Agenția Națională de Presă „Moldpres” (1997-1999). Fondatoare și coordonează activitatea Cenuclului literar „Julia Hasdeu” (1991), iar din 1995 este director fondator și redactor-șef al publicației „Clipa Siderală” - revistă de cultură și creație literară a tinerei generații. Debutul în literatură și-l face în 1994, cu volumul „La Putna mi-e drumul”. În anul acesta se împlinesc trei decenii de activitate scriitoricească prodigioasă a distinsii autoare. La apariția primului volum de versuri, i s-a acordat Premiul I, pentru debut la Salonul Național de carte din Chișinău (1994). Apoi au urmat cărțile „Poeme de pe Valea Plângerii” (1996); „De dor de voi” (2002); „Stalactite” (2002); „Scrisori de dragoste din Orașul Libertății” (2002); „Erupția roșirii sau „generația „Clipei Siderale” (2005); „Veneția ca un dat... sau Jurnalul unui evadat din Est” (2008). Ca după o întrerupere de câțiva ani sau, i-am putea zice, de acumulare de experiență de viață, să ne surprindă cu volumul de proză „Profesorul” (2020), urmat apoi de o altă carte de proză intitulată „Călărașii și Renașterea Națională” (2021).

Iar anul acesta ne bucură cu o carte inedită - „Avatar venețian” / tripticul unui (auto)exil/. Volumul a fost lansat deja la începutul acestui an, la librăria Nr.1 din Chișinău, iar recent a fost prezentat și la Călărași, adică la baștina scriitoarei. Evenimentul a avut loc la Centrul Cultural „Ion Ungureanu” din Călărași, unde au venit bibliotecari, profesori, liceeni etc. La această manifestare culturală a fost prezent și Nicolae Drăgănel, președintele raionului Călărași, care a activat, până a fi numit în această funcție, ca profesor de istorie. E important să menționăm că și dumnealui a cunoscut experiența plecării la muncă peste hotarele republicii. De aici poate și receptivitatea administrației locale de a procura această carte pentru bibliotecile publice din liceele și gimnaziile satelor acestui raion. Gest salutabil și demn de urmat și de reprezentanții forurilor responsabile din alte raioane ale republicii, ținând cont de faptul că fondul de carte românească din mai multe așezări rurale lasă de dorit.

Dar iată ce mi-a mărturisit Margareta Florea, vicepreședinte al Consiliului Raional Călărași: „Noi ținem la valorile noastre, la oamenii noștri cu suflet mare și, mai ales, la cei care lasă urme temeinice pentru posteritate, implicat cărți frumoase. Și nu am putut să nu răspundem demersului doamnei Eugenia Bulat de a prezenta cartea „Avatar venețian”/tripticul unui (auto) exil/ și la Călărași. Am citit-o și eu cu mare plăcere și mi-am dat seama cât de greu i-a fost Eugeniei Bulat în străinătate, cât de dureroasă a fost părăsirea

Patriei și cât de impresionantă a fost pentru ea descoperirea Veneției. Pe de altă parte, cât de frumos e să-ți găsești refugiu în poezie, în cultura națională și universală.”

Un alt participant la prezentarea de la Călărași a fost scriitorul și compozitorul Mihai Doloton, care a ținut să precizeze următoarele: „Eugenia Bulat a stat la baza Mișcării de Eliberare Națională. Ne bucurăm foarte mult că a dorit să prezinte această carte, „Avatarul venețian”, și la Călărași. A fost o prezentare deosebită. O felicit pe autoare, este o carte trăită, pe care trebuie s-o citim. Salutăm și faptul că Consiliul Raional Călărași a cumpărat o parte din aceste cărți și le-a transmis la toate bibliotecile publice din raion. Această scriitoare este mândria noastră, a tuturor călărășenilor.”

Volumul despre care e vorba nu cuprinde doar versuri, ci și proză, precum capitolul trei (sau cartea a treia) intitulat „Piatra de Ca, Vendramin. Dialogurile străine cu vechiul său prieten Alter”. Tripticul s-a bucurat de atenția criticii de specialitate din republica noastră, precum și din România, Italia, cuprinzând la finalul lui „Fragmente critice, semnate de renumiți critici literari și scriitori: Ioan Holban, Theodor Codreanu, Nina Corcinschi, Ion Hadărcă, Ion Ungureanu, Adrian Dinu Rachieru, Ilaria Serr, Francesco Baldassi. Bunăoară, Geo Vasile, literat din România, scrie pe coperta a doua a cărții: „Un asemenea tip de discurs „interfrontalier”, o astfel de anamneză - care învederează patria amintirilor și spațiul mai amplu al semnificațiilor și corespondențelor, tinzând spre Unitate, spre întoarcerea acasă la un nivel superior - reprezintă nucleul poeziei sale...” Poetul Ion Hadărcă afirmă și el în „Fragmente critice”: „Prin noua sa carte de poeme - „Veneția ca un dat” - Eugenia Bulat ne vorbește despre predestinare. (...) Volumul acesta este chiar schimbarea la față a poetei, este

expresia regăsirii, așa zice, în oglindile venețiene ale rafinamentului estetic, conjugat cu trăirea și cu zbuciumul lăuntric, cu „preaplinul, cum zice poeta în mai multe din textele sale.(...)” Esențiale sunt și aprecierile regretatului om de cultură Ion Ungureanu: „Nu simțiți aici suflul unic din „Rugăciunea unui dac?...” (Astfel numai, Părinte, eu pot să-ți mulțumesc /Că tu mi-ai dat în lume norocul să trăiesc.”) Nu simțiți aici eminesciana rugă „pe mine mie redă-mă?... Nu simțiți aici, în „Cădere în verde”, că toată experiența vieții noastre este experiența de a învăța „cum să murim”?... Și am ajuns din nou la Miorița...”

Țin să subliniez: cartea face parte din acea literatură scrisă în exil, adică în diasporă, cum e numită de alții. Aici însă trebuie să specificăm că până la 1989, exilul în majoritatea lui era din cauze politice. Smaranda Bratu Elian, în prefața cărții intitulată sugestiv „Între exil și emigrație: Veneția în poezia Eugeniei Bulat”, menționează: „...Eugenia Bulat are o poziție singulară: ca tipologie ea nu aparține nici exilului de dinainte de 1989, nici noii generații de scriitori emigranți, deși totuși le aparține amândurora. Or, tocmai această apartenență-nonapartenență face din ea un caz interesant în problematica literaturii exilului”. De fapt, în carte avem de a face cu o interferență dintre genuri, poezie și proză, mai exact, dialoguri socratice, cum au fost definite de unii critici, sau confesiuni. După cum afirmă prefațatoarea cărții citate anterior, „...dialogurile acestea ni se înfațășează în cea mai mare parte într-un limbaj gnomic sapiențial, în care multe dintre replici, vrednice de a fi săpate în piatră, capătă o autonomie și o profunzime pe care o atinge numai poezia sau textele sacre”.

Închei aceste notițe cu ceea ce a afirmat și Francesco Baldassi pe coperta a doua a cărții: „Poezia Eugeniei Bulat este o poezie totală. Ea nu se citește: se trăiește. Nu se înțelege: se asimilează...” Iar ca să asimilați, evident trebuie să citiți și astfel veți face și o călătorie imaginară în Veneția, deoarece, după cum sublinia criticul Adrian Dinu Rachieru în aceleași „Fragmente critice” de la sfârșitul volumului „Avatar venețian” al Eugeniei Bulat: „Veneția ca un dat sau jurnalul unui evadat din Est” este o carte-călătorie, în fond, de la Est către sine... Poezia Eugeniei Bulat poartă în sine un viu dureric, care ne face martori la o reîncarnare, dar și părtași la o călătorie îndărăt. Sedusă de acest burg ural, creația ei împrăștie „o stare de vrajă”.

Andrei VIZIRU

La Chișinău s-a încheiat Campionatul municipal de lupte pe plajă

Campionatul deschis al municipiului Chișinău de lupte pe plajă și-a desemnat laureații, desfășurându-se în Parcul „La Izvor” din capitală. Turneul a fost organizat cu aportul Ministerului Educației și Cercetării, Liceului Internat Municipal cu Profil Sportiv (LIMPS), Direcției Generale Educație Tineret și Sport (DGETS), în parteneriat cu Federația de Lupte din Republica Moldova și Federația Moldovenească de Fotbal.

La competițiile open au participat aproximativ 140 de luptători și luptătoare de la 10 instituții sportive de învățământ din republică: LIMPS, Liceul Republican cu Profil Sportiv, Școala Sportivă Specializată de Rezerve Olimpice (toate din Chișinău), precum și Școli Sportive din Cricova, Nisporeni, Criuleni, Călăraș, Ungheni, Ialoveni, Tiraspol.

La deschiderea oficială a Campionatului au fost prezenți: Alexei Turcan, vicepreședinte al Federației de Lupte din R. Moldova (probe neolimpice); Andrei Pavalo, șeful adjunct al DGETS; Angela Chiriac, specialist superior secția sport a DGETS; Anatol Guidea, antrenor federal (lupte libere); alți oaspeți de onoare.

Atleții au evoluat în următoarele categorii de vârstă și greutate: Under-15 (45 kg, 50 kg, 55 kg, 60 kg, 65 kg), U-17 (60 kg, 70 kg, 80 kg, 90 kg, +90 kg) și U-20 (60 kg, 70 kg, 80 kg, 90 kg, +90 kg). În urma rezultatelor obținute, toți campionii s-au învrednicit de dreptul de a reprezenta țara la Campionatele Mondiale de lupte pe plajă Beach Wrestling World Champions, ce vor avea loc în perioada 18-21 iulie curent la Timișoara (România).

„Până în prezent, sportivii noștri au demonstrat cu prisosință că sunt demni de a se afla în topul internațional și la acest gen de lupte, nu doar la probele clasice, în care suntem puternici în mod tradițional. Mulțumim mult pentru eforturile de organizare și găzduire lui Constantin Scripcnic, directorul Complexului Sportiv „La Izvor”, și atleților pentru dedicație, iar echipei de

arbitri pentru munca depusă și măiestria profesională”, a menționat Maxim Gâlcă, antrenorul principal al lotului U-20.

De asemenea, în cadrul turneului a fost organizat un seminar practico-metodic pentru arbitri, antrenori, reprezentanți ai echipelor, având tematica „Noile modificări în arbitraj la lupta pe plajă”, moderat de subsemnatul, arbitru principal, și de Maxim Gâlcă, secretar principal al Campionatelor Moldovei (ambii arbitri de categoria națională). Pe final, campionii și premianții din toate categoriile de greutate au avut parte de diplome, medalii, premii în bani, precum și de vauchere oferite de Compania „Joma”.

Totodată vreau să menționez că selecționata Republicii Moldova a mai participat recent la două turnee internaționale de lupte pe plajă, ce s-au derulat în Italia, unde a devenit campioană în concursul general pe echipe. De remarcat că această probă devine tot mai popularizată atât în țara noastră, cât și peste hotarele ei, fiind organizate cu regularitate Campionate Europene și cele Mondiale, pentru diferite categorii de vârstă și greutate. În plus, luptele pe plajă sunt propuse pentru obținerea statutului de probă olimpică la ediția Jocurilor din 2028, ce se vor desfășura la Los Angeles.

Următorul start pentru sportivii selecționați tricolore a fost participarea la etapa a II-a a Campionatului Mondial (World Raking Series) rezervat seniorilor, ce a avut loc în aceste zile toride de sfârșit de iunie în Franța, pe litoralul Saint Laurent Du Var. Pentru reprezentativa Moldovei au obținut dreptul să evolueze Vasile Diaconu, Eugen Mihălcean și Traian Căpățînă. La întreceri ei au fost ghidați de antrenorul Roman Dermenji.

Prestația sportivilor noștri s-a dovedit a fi de-a dreptul impresionantă: Vasile Diaconu (categoria 80 kg) și Traian Căpățînă (90 kg) au cucerit medalii de cea mai înaltă probă, urcând pe prima treaptă a podiumului de premiere. Este de menționat că turneul anual este alcătuit din cinci etape, desfășurate în ordinea după cum urmează: Mexic, Franța, România, Grecia și Turcia.

Alexei POSTOLACHI,
antrenor-profesor USEFS

ATENȚIE! CONCURS!

Ministerul Educației și Cercetării cu sediul în mun. Chișinău, Casa Guvernului, Piața Marii Adunări Naționale nr.1, MD-2033, anunță concurs pentru ocuparea funcției vacante de

director al Liceului Republican de Muzică „Serghei Rahmaninov”.

Informații despre condițiile de participare la concurs pot fi accesate la adresa: www.mec.gov.md.

Telefoane de contact: 022 232443, 022 233564.

ANUNȚ

Ministerul Educației și Cercetării informează despre revocarea anunțului privind desfășurării concursului pentru ocuparea funcției vacante de director al Liceului Teoretic „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Grigoriopol, publicat la 20.06.2024 în ziarul „Univers Pedagogic Pro”.

Univers Pedagogic pro

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2

E-mail: univers2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com
Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 413 ex. Comanda nr. 719.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

RESPONSABIL DE EDIȚIE	▶ Oxana Parașciuc
REDACTOR PRINCIPAL	▶ Nicolae Jantic
REPORTERI	▶ Iulian Bogatu, ▶ Silvia Țurcan
CORECTOR MACHETATOR	▶ Elvira Țăgănaș-Pântea ▶ Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” - PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>